

Maja Horst

GENERALDIREKTØREN
Maria Rørbye Rønn

DR Byen
Emil Holms Kanal 20
DK-0999 København C
T +45 3520 3040
www.dr.dk

5. oktober 2016

Kære Maja Horst

Du har den 30. august klaget over et indslag i TV-avisen den 29. august 2016 klokken 17.50. Efter at redaktionen afviste din kritik den 14. september, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og udarbejdet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn
Generaldirektør

Kopi: Journalen

Jurachef Peter Skov

Etikchef Inger Bach

Ledende redaktionschef Thomas Falbe

Chefkonsulent Marianne Juul

Gennemgang af sagen.

Den 30. august 2016 henvender klager Maja Horst sig til mig i egenskab af lytternes og seernes redaktør på grund af et indslag i TV Avisen den 29. august i udgaven klokken 17.50. Senere udvider klager sin klage med det længere indslag, som blev bragt i udsendelsen 18.30.

Begge indslag drejer sig om deling af nøgenbilleder på nettet. Klager skriver, at TV Avisen havde interviews med nogle studerende på torvet foran Københavns Universitets institut for Humanioras bygning (KUA) og brugte i den forbindelse nogle dækbilleder af studerende til indslaget om deling af nøgenbilleder. Billederne var – ifølge klager – optagelser af studerende på Kommunikation og IT samme sted. Klager er institutleder for Kommunikation og IT, og hun påpeger, at studerende har henvendt sig til hende efter indslaget, fordi de føler sig krænket over at blive brugt som visuelle objekter i indslaget om deling af nøgenbilleder uden at have givet samtykke. De studerende deltog i et officielt København Universitet-arrangement, og institutlederen påpeger, at hun som ansvarlig leder ikke ønsker, at de studerende bliver filmet uden at have givet tilsagn. Klager henviser til, at billederne er optaget af en mand, der ifølge de studerende ikke havde kendemærker, der gjorde det klart, at han kom fra DR. Han spurgte ikke om lov til at filme og talte ikke med de studerende. Klager påpeger, at hun er opmærksom på, at man må finde sig i at blive filmet, når man befinder sig på et offentligt tilgængeligt sted. Men – ifølge klager – er de studerende i dette tilfælde selve objektet på billedet og ikke blot en del af menneskemængden. Institutlederen ønsker derfor en undskyldning fra DR til de studerende.

Den 14. september modtager klager et svar fra Thomas Falbe, ledende redaktionschef på TV Avisen. Han skriver, at han har gennemset indslaget og ikke deler klagers vurdering af, at de unge studerende, der optræder på billederne er objekter, der kan kodes direkte sammen med speak. Falbe mener at det på ingen måde bliver antydnet, at nogen på billederne i indslaget har delt eller modtaget billeder. Der tales derimod om en undersøgelse med tal og procenter, hvor det eksplicit fremgår, at der er tale om en undersøgelsespopulation og ikke individer. *"I billederne fokuserer vi ikke på individer, ingen close-ups, ingen går systematisk igen, og der speakes ikke til billeder af nogen i dækbillederne. Speaken forholder sig kun konkret til billederne ved at sige, at flirt og forhold fylder blandt de nye studerende på Københavns Universitet, men de står med skilte, der viser "single" "forhold" og "Tinder." Jeg kan selvfølgelig ikke tage den oplevelse fra de studerende, og jeg vil*

også sikre, at vi i sager af mere følsom karakter indskærper opmærksomheden på brugen af genrebilleder," skriver Falbe.

Thomas Falbe forklarer videre, at de pågældende medarbejdere var rundt på torvet foran KUA og spurgte forskellige grupper af unge mennesker, om de måtte stille dem spørgsmål til TV Avisen om sociale medier og nøgenbilleder. Falbe oplyser, at i ét tilfælde sidder den interviewede på en bænk, og medarbejderne har spurgt dem, han sidder sammen med, om de vil være med i baggrunden, hvilket TV Avisens medarbejder får ok til. Medarbejderne fra TV Avisen oplyser, at de undervejs talte med et par introvejledere vedrørende en række opklarende spørgsmål og nævnte, at de kom fra TV Avisen. Thomas Falbe skriver i sit svar til klager: *"Der har altså ikke på noget tidspunkt fra vores medarbejders side været gjort noget forsøg på at skjule, hvor de kommer fra, men det er i sagens natur ikke praktisk muligt at sikre tilsagn fra alle mennesker, der måtte blive indfanget af en kameratele på et offentligt sted."*

Det andet indslag er længere og fra TV Avisen klokken 18.30. Her indledes indslaget med et par meget korte klip af kvindelige studerende, som holder skilte op i luften, mens de råber de ord, der står på skiltene. Det er *"Single"* og *"I forhold."* Lyden af de ord, som de studerende råber, er klippet ind. Efter de korte klip, lyder den indledende speak: *"Flirt og forhold fylder meget blandt de unge studerende på Københavns Universitet."*

Resten af indslaget er bygget op som de tidlige indslag med samme dækbilleder, dog er der lidt flere medvirkende i indslaget.

Den 15. september 2016 henvender klager sig igen til mig, da hun ikke er tilfreds med svaret. Klager påpeger, at det er korrekt, som Falbe siger det, at speaken ikke direkte taler om de studerende, men at alle jo ved, at mennesker automatisk kobler det sagte til billeder, der vises samtidig. Derfor mener klager, at de studerende har ret i, at seere vil opfattet det som om, at indslaget drejer sig om de, der er på billederne.

Samtidig påpeger klager – igen – at hverken fotograf eller kamera bar kendetegn, der viste, at holdet var fra DR. Klager afviser, at DR's medarbejdere kan have talt med introvejledere, der har haft noget med hendes institut at gøre. *"Vores gruppe af studerende har altså ikke haft nogen muligheder for at blive opmærksom på, at de blev filmet til DR. Det synes jeg ikke er acceptabelt – slet ikke når billederne indgår i et indslag med følsomt materiale."*

Hun beder mig forholde mig til, om indslaget var i orden – specielt optagelserne af de studerende og den måde, som billedmaterialet blev brugt i indslaget.

Jeg har gennemgået sagen og afleverer min Indstilling

I begge indslag bruges der billeder af unge mennesker foran bygninger, som hører til Københavns Universitet, sammenklippet med interviews med såvel en politiker fra Alternativet som unge, der forholder sig til det at dele nøgenbilleder på internettet. I det første, korte indslag er der ingen sammenhæng mellem speak og de unge nye studerende fra Københavns Universitet. I det længere indslag knyttes de to korte klip med kvinder med skilte sprogligt sammen med temaet for indslaget gennem den indledende speak om flirt og forhold, der fylder meget blandt de studerende på Københavns Universitet.

Praksis inden for lovgivningen siger, at det er lovligt at fotografere personer, der færdes på frit tilgængelige steder, for eksempel badestrande, parker, stier i offentlige eller private skove og lignende områder. Borgerne sådanne steder må være forberedt på at blive fotograferet, når området er frit tilgængeligt. Derimod forbyder Straffeloven fotografering af personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted.¹

DR's egne etiske regler har et afsnit, der omhandler privatlivets fred og æreskrænkelser. Heri står der, at selv om der er tale om et offentligt tilgængeligt sted, kan det være i strid med god presseskik at lave optagelser.²

"Inden en optagelse på fx et bibliotek, en skole eller en arbejdsformidling skal man indhente tilladelse hos ledelsen det pågældende sted. I mange offentlige bygninger gælder der særlige regler for optagelser, fx Christiansborg, Rigshospitalet og DSB's stationer. Disse retningslinjer skal overholdes med mindre, der er tungtvejende grunde for det modsatte. Manglende overholdelse af reglerne kræver direktørgodkendelse." (Kapitel 5 – Privatlivets fred og æreskrænkelser.)

Der står endvidere, at DR skal udvise hensyn til privatlivets fred, uanset om det sker på et offentligt tilgængeligt område.

Dækbillederne viser i begge indslag typisk grupper af unge mennesker, hvori der indgår en otte til ti personer. Billederne fokuserer ikke på en enkelt person, men der er dog valgt en beskæring, så enkeltpersoner er tydelige og genkendelige. Enkelte totalbilleder viser en større gruppe mennesker, hvoraf de enkelte er svære at genkende.

I det første indslag er det min opfattelse, at DR overholder såvel de presseetiske regler som DR's egne etiske regler. Man filmer udendørs på et offentligt tilgængeligt område, og speaken i det korte indslag skaber ingen sammenhæng mellem de mennesker, der optræder, og de generelle oplysninger, som indslaget nævner.

¹ Det handler om ytringsfrihed – mediejura. Af Oluf Jørgensen, forlaget Ajour, 2004

² DRs etiske retningslinjer- dr.dk/etik

I det længere indslag forholder det sig anderledes. Her indledes indslaget ved at bruge korte klip af to kvinder med skilte, hvor klipningen fremhæver kvinderne på billedet ved at bruge lyden og deres bevægelse med skiltene og dermed i højere grad bringe dem i fokus, end når der er tale om almindelige dækbilleder.

Jeg har spurgt klager, hvad hun kender til optagelserne, og klager skriver i en mail den 21. september, at kvinderne på billederne har ikke godkendt optagelserne, de var ikke bekendt med at de blev filmet, og deres skilte har intet med TV Avisens historie at gøre, ifølge klager: *"Det er vores studerende, som af introvejledere er instrueret i at lege en leg, hvor de skal vælge mellem to ting – fx pizza eller burgerking. DR har så primært filmet dem, der har seksuelle implikationer, såsom "Tinder" og "Single". Men det var en intro-kend-hinanden-leg, som vores rusvejledere havde organiseret og som de studerende deltog i – og disse studerende er ikke blevet orienteret om at de blev filmet af DR – og legen hr intet med DR's historie at gøre – ligesom de studerende, der faktisk blev interviewet i indslaget, ikke har noget med vores studerende at gøre – det er nogle helt andre."*

DR's optagelser er foretaget på et offentligt tilgængeligt sted – også når det gælder de konkrete indklip med de studerende med skiltene, så DR har haft juridisk ret til at foretage disse optagelser, også selv om der ikke er givet samtykke.

Pressenævnet har ved flere lejligheder taget stilling til sager som denne.³

Den måde hvorpå sådanne optagelser er blevet anvendt i forbindelse med offentliggørelse af artikler, tv-indslag og lignende har i nogle tilfælde givet Nævnet anledning til at udtale kritik. Situationen opstår, når en person, der er letgenkendelig på et billede, ser dette offentliggjort i en sammenhæng, der kan opfattes som personligt krænkende, og som er den pågældende uvedkommende. Det sker på baggrund af en konkret bedømmelse, sådan som Pressenævnet har gjort det i en række tilfælde både med dækbilleder og arkivbilleder.

Ifølge klagers oplysninger så har de pågældende "skiltekvinder" ikke været vidende om, at DR filmede og er alligevel blevet knyttet til indslagets tema om deling af nøgenbilleder ved, at DR har udvalgt de billeder, hvor skiltens tekst har seksuelle implikationer. De pågældende kvinder har – ifølge klager – følt sig krænket over dette.

Det er utvivlsomt, at DR har haft lov til at optage de studerende og benytte disse optagelser både i det korte og det lidt længere indslag. Også de korte sekvenser med de to unge studerende med skilte ligger inden for rammerne af, hvad DR kan og må. Imidlertid rummer DR's etiske regler også fortolkningsmuligheder og åbner for, at man kan gå længere end det, der som minimum kræves for, at det ligger inden for reglerne. I klippet med de studerende "skiltekvinder" havde det været god stil, hvis de pågældende medarbejdere havde gjort kvinderne bekendte med, at DR optog, hvad

³ Pressenævnets årsberetning 1994, p. 5, årsberetning 1996, p. 6 samt årsberetning 2000 p.11

indslaget drejede sig om og havde overvejet at droppe optagelserne af netop disse kvinder, hvis de ikke brød sig om at optræde i TV Avisens indslag. Der er tale om et emne, som drejer sig om intime forhold som deling af nøgenbilleder, og selv om der er tale om studerende, som er til et intro-arrangement på et offentligt areal, så er det også samtidig unge studerende, som er mere eller mindre forpligtet til at deltage i "lege og arrangementer", der finder sted på et offentligt areal lige uden for deres uddannelsesinstitution. Selv om DR's medarbejdere havde ret til at optage dem, kunne man også have overvejet, om de pågældende kunne finde det ubehageligt at blive optaget og brugt i et indslag med et følsomt indhold. DR's etiske regelsæt lægger i sit kapitel om privatlivets fred op til, at man generelt skal udvise hensyn. Samtidig lægger reglerne op til, at man skal overveje det nødvendige og hensigtsmæssige i at filme og/eller interviewe kilder og aktører uden forudgående aftale, hvis de pågældende kan finde det overraskende.

Konklusion og sammenfatning

DR var berettiget til at filme og bringe billeder af unge studerende i forbindelse med flere indslag om unge, der deler nøgenbilleder på nettet, og som blev bragt i TV Avisen den 29. august 2016. Optagelserne foregik udendørs og på et frit tilgængeligt område, hvor man som tilstedeværende må være forberedt på at blive fotograferet. Det kræver heller ikke et samtykke, eller at DR tilkendegiver sig med logo m.m. Indslaget i TV Avisens udgave klokken 17.50 og i den længere udgave klokken 18.30 lå inden for de presseetiske regler. Deri får klager ikke ret. Men selv om DR ikke uberettiget filmede og derved overtrådte reglerne, kunne DR's medarbejder alligevel godt have udvist et større hensyn. Medarbejderen kunne per konduite have informeret de to kvinder, som bliver brugt i anslaget på det lange indslag, om formålet og indhold i forhold til indslaget, og ligeledes burde medarbejderen have overvejet at følge et eventuelt afslag på at medvirke. Der er tale om optagelser af konkrete personer, som bliver brugt i et indslag om intime og private forhold, som deling af nøgenbilleder er. Desuden befinder de studerende sig nok på et offentligt sted, men samtidig foregår det lige uden for deres lærested, og de deltager i et introduktionsarrangement, hvor det er tvivlsomt, i hvor høj grad de kan sige fra, samt at de studerende leger en leg, og dermed er billederne taget ud af konteksten. DR's etiske regler rummer også mulighed for fortolkning, og grundlæggende skal interviews og optagelser af mennesker afvejes over for hensynet til det enkelte menneske, betoner reglerne, herunder om den pågældende kan finde sit privatliv krænket.

Klager får ikke medhold.

Jesper Termansen, den 26. september 2016